met mijn ziel blijft hangen; maar door hem doorzink tot op den bodem van het Eeuwige Wezen, om nu *Gods* werk aan te zien, en alle ding alleen om den Heere HEERE te willen, dan eerst is de uitzuivering, de reformeering van mijn zielsbedoelen voleind.

En nu zeg ik niet, dat hier ieder Gereformeerde reeds toe kwam, maar wel dat zóó en niet anders de religie voor elk Gereformeerde te staan komt. Een rantsoen voor onze zielen, o, gansch gewisselijk, maar dat rantsoen doorgedacht en doorgepeild, door Immanuël heen, tot in de diepten van het Eeuwige Wezen. Onze ziele rustende, maar met het moe gepeinsde hoofd neergevleid op het Welbehagen Gods."

En nu, op een doorgaan in dezen diepen toon kan niet genoeg aangedrongen.

Onze gereformeerde kerken hebben weer op te waken uit haar doodslaap, en schriklijk zal eens de verantwoording zijn van wie ook nog zitten bleef bij Egyptes vleeschpotten, en om die vleeschpotten zijn Heer en zijn Koning vergat.

Dr. Bavinck spreekt in de *Vrije Kerk* een goed en warm woord tegen het ethische *Pedantisme*, dat thans vooral door de school van Ritschl gedreven, heil voor het geloof zoekt in een valsch dualisme, waarbij het niet meer aankomt op de vraag of iets werkelijk, reëel en waar zij, maar alleen of het en in hoeverre het beteekenis hebbe in mijn zedelijke *waardeering*.

Het is de theorie die ten onzent meest bekend is onder het *etiket* van de „waardeerings-oordeelen".

Een nieuw stuk ijle en zinledige phraseologie, waarmee vooral de jongere Ethischen zich druk maken; ja, waarin ze zich zelven derwijs behagen, dat ze uit hun vermeende hoogte, o, zoo laag neerzien op iemand, die deze nieuwmodische kwakzalverij liefst niet mag.

Dr. Bavinck zegt er van:

Neen, of ik het *bestaan* van God, van eene zedelijke wereldorde, van eene bovenzinlijke wereld aanneem, hangt niet van mijn wilsbeslissing af, maar onafhankelijk van mijn willen of wenschen word ik er toe gedrongen door de onweerstaanbare kracht, waarmede zij aan mijn bewustzijn zich opdringt. Wat wel van mijn wil afhangt, is, of ik aan dien God mij onderwep, of ik die zedelijke wereldorde goedkeur of afkeur, haar eerbiedig of tegen haar mij verzet. Maar dat is eene gansch andere vraag; dat behoort werkelijk tot de competentie van den wil. Daarentegen, het erkennen van de realiteit der dingen, ook van de stoffelijke, is een daad van mijn verstand en rede, en niet van mijn wil.

Nog gevaarlijker wordt dit dualisme, als het aankomt op handhaving van de waarheid des Christendoms. Het moreele bewijs is, geïsoleerd van alle andere bewijzen, even onvoldoende als elk dier andere. Maar daarvan afgezien; nimmer kan op den grondslag der ethische ervaring de waarheid van het historische Christendom worden gebouwd. Ervaart men bijv. dat God in den beginne alle dingen geschapen heeft en geformeerd? Ervaart men, dat de mensch oorspronkelijk geschapen is naar Gods beeld, en dat hij door moedwillige ongehoorzaamheid gevallen is in zonde en dood? Ervaart men, dat Christus is Gods eengeboren Zoon, ontvangen van den Heiligen Geest, geboren uit de maagd Maria, die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruist, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle, ten derden dage opgestaan uit de dooden, opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods? Ervaart men, dat Hij zal wederkomen op de wolken des hemels, om te oordeelen de levenden en de dooden? Ervaart men..... maar genoeg reeds, om te doen gevoelen, dat in de Dogmatiek volstrekt niet beschreven worden de ervaringen en vrome gemoedstoestanden der gemeente.

Het kan nóg sterker gezegd.

Hoe vernederend, hoe ongeestelijk het onze overgeestelijkheid ook schijne, het heeft Gode nu eenmaal belieft de zekerheid en gewisheid van het *voorwerpelijke* voor ons te doen kleven aan het stoffelijke, aan het zichtbare, aan het tastbare, en niet aan het ethische of religieuse in ons.

En elke poging, om met dusgenaamde minachting van het stoffelijke, zekerheid te gaan zoeken in het religieuse of ethische leven, loopt onverbiddelijk uit op zelfaanbidding en uitstalling van onze subjectiviteit.

Toen de Opstandings-quaestie aan de orde was, is dit een oogenblik beseft.

Aan de waarheid zijns Lichaams hangt het.

Vandaar dat elke strijd in Christus' kerk ten leste altoos over het Sacrament ging.

„Wat onze oogen *gezien* en onze handen *getast* hebben van het Woord des levens, dat verkondigen we u!"

En dit nu ligt weer daaraan, dat God Schepper is, en het geschapene niet door valsch dualisme vernedering in het lichamelijke mag zien.

Te helder en doorzichtig, te zeer raak en ter snede, om het niet bijna in zijn geheel over te nemen, is het slot van wat de *Prot. Noordbr.* aan Ds. Merens van Utrecht heeft geantwoord:

Zeer bescheiden merkt de schrijver op:

Het komt niet in ons op aan Ds. M. onderricht te willen geven in het Kerkrecht, maar wij mogen hem toch wel vragen of hij dan niet weet, dat het »presbyteriaal stelsel van Kerkregeering," juist omdat het op de Schrift gebouwd is, geenszins dat gezag loochent, waarvan Ds. M. spreekt, en dat het onjuist is te meenen, in den zin waarin hij dit bedoelt, dat de gemeente »van beneden af" wordt geregeerd. *Dit geschiedt juist in het thans geldend Synodaal stelsel*, volgens hetwelk ieder, belijder van den Christus of loochenaar, stemmen mag, uit welke stemming dan eene macht geboren wordt, die naar eigen inzicht bepaalt door wien de gemeente zal »bepreekt" worden, terwijl alle hoogere besturen dan weer door die lagere, uit het algemeen kiesrecht voortgekomen besturen in het leven worden geroepen. Het op *de Schrift gegronde Kerkrecht* daarentegen erkent, dat *in ieder belijdende gemeente* er van Godswege met gezag bekleede personen zijn, die den naam van Opzieners dragen en als zoodanig tucht uitoefenen. Wel wordt in meerdere of mindere mate de keuze dier Opzieners, onder de leiding des Geestes, mede aan der lidmaten keuze overgelaten, maar dit verandert den aard van het ambt evenmin, als de keuze van een koning den aard van het koningschap verandert. Eens gekozen, oefent die Opziener gezag uit, al staat hij tegenover allen. Dit alles staat breeder en duidelijk te lezen in het Bevestigingsformulier.

Vooral die opmerking over het Bevestigingsformulier is leuk en leep, en juist daarom én in historischen én in Schriftuurlijken zin zoo verpletterend.

Maar hoor nu verder wat de *Prot. Noordbr.*, zoo treffend juist over de normale, geestelijke werking van het ambt zegt.

Gelijk de aard van het Opzienersambt naar de Schrift verschilt van den aard van onze Synodale besturen, zoo is ook de werking van beide gansch verschillend.

Een Opziener oefent de tucht uit, en kan daarmede zelfs doorgaan tot afsnijding toe. Maar deze *gezag*uitoefening is van zuiver geestelijken aard, evenals alle bemoeiingen van de gezamenlijke Kerken (Classen of Synoden) met de enkele Kerken. Geen vonnis van den burgerlijken rechter kan de leeraar of kerkeraad inroepen, om aan zijn uitspraak ingang te doen verschaffen. Wil de gemeente niet luisteren, hij blijft getuigen; verlaat des noods de gemeente; laat zich er bespotten, doch blijft zijne roeping om de gemeente te weiden getrouw. Zelfs in de Roomsche Kerk ziet men, en zag men in vorige eeuwen menigmaal, de heerlijke werking van zulk een gezag, wanneer de Bisschop tegenover woeste tyrannen alleen met zijn gezag, soms met gevaar van zijn leven, optrad. En wie onzer zal zelfs in onze dagen geen gezag toekennen aan een leeraar of kerkeraad, die, om zijne gemeente tegen de wolven te beveiligen, zijn positie en tractement prijs geeft, en zich door al wat voornaam is smadelijk laat bejegenen, liever dan langer de smading zijns Heeren te dulden?

Aanschouwt nu onze Synodale Kerkeraden en de daaruit voortgekomen besturen. Gezag hebben zij niet kunnen uitoefenen, omdat sinds 1816 aan elken kerkeraad gelijk aan elk bestuur is aangezegd, dat de Synode *te besturen* had, maar niet had te beslissen over leerstellige geschillen. Niet terstond, maar allengskens moest de Kerkeraad zijn eigenlijke roeping vergeten; 't was al wel, zoo nog toegezien werd op het leven, voor zoover dit zichtbaar was, en zoo men dan nog wat deed voor de armen. Naarmate het duidelijker werd dat men leervrijheid moest dulden, ging het *gezag* te niet, totdat, nu belijders en loochenaars de Kerkeraden samenstellen, het gezag geheel verdwenen, en de *macht der meerderheid* daarvoor in de plaats is getreden.

En nu teekent hij in forsche, maar aan de natuur ontleende trekken de doodelijke werking van dit ongeestelijk politie-systeem.

Hoe werkt die nu? Zien wij, dat thans de Synodale Kerkeraden of de Besturen met hun gezag, met Gods Woord gewapend, in de gemeenten optreden? Hooren wij ook maar een enkelen kreet van droefheid over de afgedoolden, die de Kerk van Christus verlaten? Neen, evenmin als de Kerkeraden opgetreden zijn of konden optreden tegen de valsche leeraren onzer kerk — zij waren immers, als onderdeelen van het Synodaal Bestuur, slechts tot *besturen* geroepen, — evenmin treden zij thans als geestelijke gezaghebbers op. Zij pogen zelfs niet hunne schapen tegen te houden, maar drijven ze veeleer uit. Men hoort schier van niets anders dan van afzetten en schorsen. Mannen als Ds. Buytendijk en Dr. Bronsveld spotten nog met die dwaze lieden, die zij nu gelukkig kwijt zijn (naar zij meenen of voorgeven te meenen) en die nu nog wat »tegen de Kerkdeuren staan te trappen." De Besturen zenden hun decreten aan de burgemeesters »ter uitvoering", en deze, meest allen ongeloovigen, stellen zich te hunner beschikking en zenden 's lands soldaten, met zwaar geladen geweren gewapend — gelijk wij dit o. a. te Leiderdorp bewijzen kunnen geschied te zijn — om, bij den minsten tegenstand, de weerbarstigen te doen doodschieten. En waartoe geschiedt dit alles? Om de modernen, de ongeloovigen, de ontuchtigen te weren? Om de waarheid te doen zegepralen? Helaas! helaas! enkel om eigen macht in stand te houden. Alles, alles mocht geloochend worden, ook de Souvereiniteit, ja het bestaan zelfs van Jezus Christus, — maar alleen niet de Souvereiniteit van de Synode.

Wat hierbij echter het droefst is, mag wel dit heeten, dat geblinddoekte belijders des Heeren aldus door de geladen geweren heen naar een kansel kruipen, om er het Synodaal gezag op te houden.

En wie zijn het, die in deze dingen voorgaan? Waren het de modernen, wij zouden kunnen aannemen dat zij althans door een hooger ideaal bezield werden. Als al die bijgeloovigen de Kerk uit zijn, dan zal het rijk der ware humaniteit tot volle ontwikkeling komen.

Maar neen! zij, die met ons steeds beleden hebben, dat onze Kerk is eene Belijdeniskerk, — *zij* zijn het, die op deze wijze *hun* macht doen gelden. Het is waar, — het gaat nu veel ordelijker toe dan in de twee vorige eeuwen. Toen moest men overtuigen; men besprak soms jaren lang dezelfde quaestie; maar men ging dan ook niet uiteen, want, gelijk Ds. Kleijn, (de vermaarde schrijver van »Feiten of verzinsels") zelf erkent, de »Synode vermeed alles wat het recht der plaatselijke Kerk eenigszins kon schenden." Thans is dit anders. Het gaat nu veel ordelijker; zeer ordelijk en zeer snel. Men teekent in het geheim schorsingsbullen, om op het eerst gevaar gereed te staan; men bespiedt collegaas en broeders; men schrijft brieven, waarop men zelf het antwoord geeft, zoo de geadresseerde weigert duidelijk zijn verborgen gedachten te openbaren; men schorst voorloopig en zonder appèl voor onbepaalden tijd; de hoogere Besturen gaan *in de plaats* zitten van de lagere, ook van die Kerkeraden, aan wie volgens Ds. M. *nu* »zooveel *meer plaats* is gegeven" dan vroeger; door die Besturen worden de predikanten als politie-agenten en als deurwaarders gebezigd, om overal de orde te handhaven, en op te komen voor »de minderheden", waarvoor men evenwel, toen deze over de moderne prediking steen en been klaagden, niets deed! Het gaat ordelijk; want als er nog ergens een opening is, waar een Gereformeerd man met zijn kerkrechtelijke denkbeelden kan doorkruipen, fluks wordt ook dat gaatje gestopt!

En zijn conclusie is:

Maar laat ons niet verder gaan. De *Synodale macht* trad in de plaats van het *gezag van Christus* en van hen, die van Godswege gesteld waren om de kudde te bewaken en deze bij Gods Woord te houden. Wat wij nu zien gebeuren, is inderdaad erger, dan wij kunnen uitdrukken. Mocht onze briefschrijver en Broeder, al is hij oud en in deze dingen zóó ingegroeid, dat hij *nu* het droevige er van niet inziet, nog eenmaal zich bij diegenen aansluiten, die in de Kerk medewerking der gemeente boven dominocratie, recht boven willekeur, gezag boven macht stellen.

Ook dit slot onderschrijven we.

Mannen als broeder Merens hadden nooit dien fatalen weg moeten opgaan.

Ook al konden ze onzen weg niet volgen, wat niemand ooit geëischt heeft, toch had voor *dezen* doodelijken weg altoos de slagboom van hun broederhart en hun conscientie moeten liggen.

Maar ook in deze is het zoo waar, dat de vezelen der zonde zoo diep in ons leven liggen. De naam van Merens wordt nog steeds door Kolhbrügges vrienden genoemd als de naam van een der mannen uit een vroegere generatie, die destijds, tienmaal aarzelend, eindelijk *tegen* hem en *voor* de Synode kozen.

En ook nu zal de naam van dezen onzen broeder steeds genoemd worden onder de namen van hen, die van meet af gevoeld hebben, dat de nu gedane keus een onjuiste is, en die toch door hun tienmaal tienmaal aarzelen én vroeger én nu een zoo aanmerkelijk deel van zedelijke verantwoordelijkheid voor dezen afloop der dingen dragen.

De altoos aarzelenden wanen dan wel dat ze buiten schot blijven. Maar het is *niet* zoo.

In den zoom van hun kleed wordt hun medeschuld gevonden.

In een dezer dagen uitgegeven leerrede wierd door een der ontzette predikanten o. a. dit gezegd:

Voor vijftig jaren zijn ook de getrouwe leden der Kerk wegens hun weerstandbieding aan de door den Staat op de Kerk gelegde macht uitgeworpen; doch toen geschiedde zulks niet door de Kerk zelve, maar door den Staat, die zijn troetelkind, het Hervormd Kerkgenootschap, daardoor zocht te beschermen en te behouden. Maar nu geschiedt die uitwerping van de trouwe zonen der Kerk, door het hoogste bestuur in die Kerk zelve, enz:

Deze woorden trokken de aandacht van den heer J. van Golverdinge Jr., die er deze kantteekening op inzond:

Het doet mij leed dat dit door u, vooral in uw tegenwoordige omstandigheden is gezegd, in een groote vergadering, en bovendien door den druk onder duizenden is verspreid; want toch, de meesten die dit hoorden of lazen twijfelden er voorzeker niet aan of bovenstaand gezegde was geheel naar waarheid. Doch welke onwaare indrukken werden daardoor gewekt! Immers wat u hier verklaart, is ten eenemale onjuist. Indien slechts de moeite door u genomen wordt om de compleete uitgave der officieele stukken betreffende den uitgang uit het Ned. Hervormd kerkgenootschap van de leeraren Scholte, Brummelkamp, Van Velzen, Gezelle Meerburg en »Het leven en werkzaamheid van Hendrick de Cock" en vooral de handelingen van de Synodale der Hervormde kerk van 1835 met eenige aandacht te lezen, wat toch billijk verwacht mag worden van ieder predikant, die in de tegenwoordige kerkelijke beweging in de voorhoede staat, zoo zal ongetwijfeld door u toegestemd moeten worden, dat gij in deze rede niet »in alles waar", zijt geweest. Natuurlijk neem ik aan, dat dit niet opzettelijk is geschied, doch dat dit een gevolg was van gebrek aan meer nauwkeurige kennis der geschiedenis van de uitwerping der Geref. Broederen vóór ruim 50 jaren, wat mij zelfs niet eens overmatig bevreemdt daar uw hooggeachte collega Dr. Van den Bergh van Voorthuizen mij onlangs meêdeelde, dat hij zijn bekende oordeelvelling op de vergadering te Sneek ten vorigen jare, over het principieel verschil tusschen de Chr. Gereformeerde en eene doleerende kerk had uitgesproken vóór ZEw. de geschiedenis der uitwerping voor ruim 50 jaren, genoegzaam had bestudeerd en alzoo geheel onvoorbereid over dit onderwerp had gesproken. Maar waar moet het heen als men zonder de vereischte zaakkennis een geschiedenis vertolkt en beoordeelt, die men niet voldoende kent? Men wordt dan zeer gemakkelijk, al is het dan ook onwillekeurig, onjuist en daardoor onbillijk. Er is wel verschil tusschen de uitwerping en hare gevolgen van *toen* en *thans*, bijv.: dit, dat de *toen* uitgeworpenen werden beboet, vervolgd, in de gevangenis geworpen en hun volgelingen door de kolven en bajonetten der soldaten uit elkander gejaagd en verwond, en dat alles op aanzetting van het Synodaal Kerkbestuur, dat in 1834, den Minister dringend verzocht, de Officieren van Justitie aan te schrijven, dat zij met allen ijver zouden werkzaam zijn, ter handhaving van de art. 291—294 van het toenmalig strafwetboek en die art. toe te passen op het houden der godsdienstige bijeenkomsten, die buiten de Herv. Kerkgebouwen werden gehouden. Terwijl de thans uitgeworpenen alle vrijheid en gelegenheid hebben in groote gebouwen te vergaderen, en zelfs recht, op de bescherming der politie aanspraak te maken. Overigens is de uitwerping en afscheiding van *toen* en *thans* volkomen gelijk. Het Classicaal en Synodaal bestuur der Hervormde Kerk heeft thans hetzelfde gedaan als vóór ruim 50 jaren en de Kerkeraad van Amsterdam deed thans evenzoo als de verschillende Kerkeraden toen. Van uw waarheidsliefde en broederzin mag ik dan ook billijk verwachten, dat ter gelegener tijd en plaats deze mededeelingen overeenkomstig de waarheid door u zullen verbeterd worden.

Dit door mij aan u gericht vrijmoedig woord wordt mij geenszins ingegeven door een begeerte tot critiek, die vooral onder broeders, die in den grond hetzelfde bedoelen, al bewandelen ze nog niet ten volle éénzelfden weg, in deze dagen ongewenscht mag worden geacht; doch ik meende in het openbaar met een enkele vriendelijk bedoelde opmerking te moeten opkomen tegen een voorstelling van zaken, die dwaling verraadt en dwaling kweekt en de vurig begeerde eenheid aller ware gereformeerden in ons land tegenwerkt.

Er is in deze opmerking ongetwijfeld tweeërlei juist: 1°. dat vóór 50 jaren de Hierarchie even fel heeft gewoed; en 2°. dat de Overheid destijds veel feller nog dan nu op instigatie der Hierarchie, de Gereformeerden aanviel.

Steeds is dan ook onbewimpeld door ons erkend, dat de oorspronkelijke strijders van 1834 niet anders konden doen dan ze deden.

Zij gingen ons in het afwerpen van de Synodale Hierarchie voor.

Maar hiertegenover geldt toch ook de opmerking, dat zij (mogen ze dan velen of weinigen zijn) die later, één voor één, uit hun kerken uittraden, zoo weinig aan kerkelijke vervolging blootstonden, dat de kerkbesturen destijds juist alle scheiding zochten te beletten.

En dit is wel het merkwaardigste onderscheid tusschen toen en nu.

Toen was het: „Laat er niet één schaap ontsnappen!"

Nu is het: „Hoe meer er uit, hoe liever. Als wij ze maar kwijt zijn!"

KUYPER.

De Schorsingsbul van de Klundert.

Het aantal Hierarchische bullen en decreten wordt allengs zoo groot in aantal, dat het niet aangaat ze alle over te drukken.

Toch maken we ditmaal voor de Bul in zake de Klundert een uitzondering.

Men moet dit stuk eens lezen, en zich er rekenschap van geven, waar we met dit op de spits gedreven systeem van Hierarchische rechtspleging heengaan.

De bul luidt aldus:

Het Classicaal Bestuur van Breda,

overwegende dat blijkens mededeeling van het Classikaal Bestuur van Amsterdam, d.d. 12 Nov. 1886, geregistreerd sub. no. 6671, de heer A. van Veelo, predikant bij de Ned. Herv. gemeente te Klundert, den 22 Aug. 1886, als voorganger is opgetreden in het lokaal Plancius, Werkenden Stand, te Amsterdam, in een der door de destijds geschorste Kerkeraadsleden, aldaar georganiseerde zoogenaamde godsdienstoefeningen, en daardoor reeds feitelijk zijne adhaesie betuigd heeft aan het revolutionaire drijven van Dr. Kuyper c. s.;

overwegende, dat volgens bij den scriba ingekomen berichten uit Klundert, de heer A. van Veelo, den 9 Jan. l.l. openlijk van den kansel te Standdaarbuiten zijn voornemen heeft te kennen gegeven, om eerlang het verband met de Synodale organisatie te verbreken, en vervolgens te zamen met den diaken Piet Maris Hzn., door den Kerkeraad van de Ned. Herv. gemeente van Klundert is afgevaardigd naar het »Gereformeerd Kerkelijk Congres", den 11—14 Jan. 1887 te Amsterdam te houden;

overwegende dat, indien bij onderzoek het bericht bleek waar te zijn, de predikant A. van Veelo en de leden van den genoemden Kerkeraad zich door het laatst vermelde feit zouden hebben schuldig gemaakt aan een zoo ernstig vergrijp in de uitoefening hunner kerkelijke betrekking, dat daardoor de strengste toepassing der kerkelijke tucht noodzakelijk zou worden ter handhaving der Kerkelijke verordening, daar immers volgens de afkondiging in de dagbladen als grondslag van dat Congres door de ontwerpers was opgegeven: »de gehoudenheid om het juk der Synodale Hierarchie af te leggen", en als doel een algemeene beweging in dien zin te wekken en eenheid en leiding te geven aan wat reeds tot deze afwerping kwam of komt, en voorts niemand tot dat Congres zou worden toegelaten, dan na onderteekening van het volgende billet: »de ondergeteekende verklaart dat ook hij de afwerping van het Synodale juk voor plichtmatig houdt", waaruit voortvloeit, dat niet alleen zij, die zich naar het Congres lieten afvaardigen, maar ook zij, van wie die afvaardiging uitging, zich met voorbedachten rade medeplichtig hebben gemaakt aan de pogingen tot verstoring van orde en rust en tot omverwerping van de wettige orde in de Ned. Herv. Kerk;

overwegende, dat het Class. Bestuur, geroepen om naar dat geruchtmakend bezwaar van ergerlijken aard onderzoek te doen, den predikant en de kerkeraadsleden meergenoemd heeft opgeroepen, om voor een commissie uit zijn midden te verschijnen op Vrijdag den 14 Jan. 1887, te twaalf uren des middags in de kerkekamer der Herv. gemeente te Klundert;

overwegende, dat volgens het door die commissie, bestaande uit praeses en scriba en het lid De Man, in de buitengewone vergadering van heden schriftelijk uitgebracht rapport, de kerkeraadsleden (een ouderling was om geldige reden afwezig) hoofdelijk door de commissie afgevraagd, of iemand uit den kerkeraad ter vergadering van het Congres tegenwoordig geweest was, te kennen hebben gegeven, dat zij der commissie het recht ontzeggen, die vraag te doen, *en dus* geweigerd hebben daarop te antwoorden;

overwegende, dat de Kerkeraad „zich in alles heeft te gedragen naar de Kerkelijke reglementen en verordeningen, en toe te zien, dat zij worden opgevolgd", de ouderlingen en diakenen »geen tegenstrevers van kerkelijke verordeningen" mogen zijn, en de predikant reeds bij zijn toetreding tot de Evangeliebediening zich verbonden heeft »de belangen der Ned. Herv. Kerk, met opvolging harer verordeningen, naar vermogen te behartigen";

overwegende, dat meergenoemde predikant en kerkeraadsleden in lijnrechten strijd met die verplichtingen door hun ambt hun opgelegd, hebben gehandeld, door hun weigering om te antwoorden op de vraag naar de juistheid van het boven omschreven, hun ambtsbediening rakend, geruchtmakende bezwaar van ergerlijken aard, een vraag, die de Commissie van Onderzoek uit het Class. Bestuur, niet alleen volkomen bevoegd, maar verplicht was hun te stellen; dat daarin een onder de gegeven omstandigheden zoo ernstig vergrijp in de uitoefening hunner kerkelijke betrekkingen, een zoo kennelijk verzet tegen de wettige orde in de Ned. Herv. kerk ligt opgesloten, dat het, naar het oordeel van het Class. Bestuur, niet alleen de toepassing van een tuchtmiddel wettigt, maar zelfs aanleiding zou kunnen geven tot ontzetting uit hun kerkelijke bediening.

Gezien art. 43 Alg. Regl., art. 27 Regl. examen, art. 3 en 13 Syn. Regl. Kerkeraad, artt. 1, 3, 5—9, 37, 47, 48 Regl. voor Kerkelijk Opz. en Tucht enz;

Besluit:

den heer A. van Veelo, predikant bij de Ned. Herv. gem. te Klundert, en de heeren Cornelis Korteweg Czn., Jan Versluijs, Jacobus Maris, ouderlingen; en Piet Maris Hzn., Arie de Haan en Maarten Knook, diakenen dier gemeente, provisioneel te schorsen in de waarneming hunner kerkelijke bediening, welke schorsing zal ingaan op Zondag 16 Jan. 1887, des middags te twaalf uren; de bescheiden tot deze zaak betrekkelijk, als kunnende aanleiding geven tot ontzetting der genoemden uit hunne bediening, op te zenden aan het Prov. Kerkbestuur van Noordbrabant met Limburg, opdat dat bestuur haar verder in behandeling neme;

overwegende voorts, dat bij ontstentenis van een Kerkeraad ten gevolge van die provisioneele schorsing het Class. Bestuur, volgens art. 1 Syn. Regl. voor de Kerkeraden en art. 1 Prov. Regl. voor de Kerkeraden geroepen is in de Ned. Herv. gem. van Klundert te doen wat des Kerkeraads is;

Besluit:

dat het, te beginnen op

in die gemeente zal optreden, doende wat des Kerkeraads is.

Afschrift van dit Besluit zal gezonden worden aan ieder der geschorsten, aan den consulent der gemeente, aan het Prov. Kerkbestuur van N.-Brabant met Limburg en aan Zijne Excellentie den heer Minister van Financiën.

Gedaan in onze buitengewone vergadering gehouden te Breda, 15 Januari 1887.

A. A. VAN MEURS, *Praeses*,
C. M. A. J. VORSTMAN, *Scriba*.

Let er nu eens op wat hier instaat.

Ds. Veelo heeft op 22 Augustus des vorigen jaars eene Bijbellezing gehouden te Amsterdam. Ds. Veelo heeft te Standaardbuiten, Gods Woord uitleggende, den strijd aangetoond waarin dat Woord met de Synodale Hierarchie ligt. Ds. Veelo en een diaken zijn naar het Kerkelijk Congres geweest. En eindelijk Ds. Veelo en zijn mede-opzieners, inquisitoriaal ondervraagd of dit alles waar was, hebben als mannen van karakter aan de heeren verklaard, dat ze aan niemand rekenschap hadden te geven van een vergadering die ze hadden bijgewoond. En zie, om deze en geene andere reden wordt hier nu geconstateerd een „ergerlijk en geruchtmakend bezwaar," en worden allen voorgedragen voor ontzetting uit hun kerkelijke ambten.

Bijna humoristisch is het, dat al deze politieijver later doelloos bleek, daar de kerk van Klundert reeds drie dagen te voren van onder de jurisdictie der Hierarchie was uitgegaan. Maar anders er zit actie, er zit energie in dit optreden van de heeren Van Meurs c. s. Als de vijfde sectie te Amsterdam, in weerwil van Tienhovens optreden, nog mocht bezet worden, vond men in Breda's Classis allicht uitnemend bruikbaar personeel.

Doch ook in den Bosch is men bij de pinken.

Daar is hoofd der Hierarchie dezelfde heer Koch, die de Synode voorzat.

En zie reeds op 17 Januari had deze het Provinciaal Kerkbestuur saamgeroepen, en op deze tweede sport van de Hierarchische ladder heeft men gemeend onverwijld dit stuk te moeten afzenden.

's-Hertogenbosch, 17 Januari 1887.

Het Provinciaal Kerkbestuur van Noord-Brabant met Limburg, kennisgeving ontvangen hebbende van het Classicaal Bestuur van Breda, dat het in zijne vergadering van 15 dezer, eene provisioneele schorsing van u heeft uitgesproken, wegens bezwaren, die het van dien aard geoordeeld heeft, dat zij aanleiding tot ontzetting van uwe kerkelijke bediening zouden kunnen geven;

Gelet op art. 50 van het Reglement voor Kerkelijk Opzicht en Tucht enz., bepalende, dat dergelijke bezwaren door het Kerkbestuur onmiddelijk behooren behandeld en beslist te worden; alsmede artt. 7, 8 en 9 van gezegd Reglement,

Roept u bij deze op, om te verschijnen in de vergadering van het Provinciaal Kerkbestuur, Donderdag a. s. des namiddags ten 1 ure, in de Consistoriekamer der Nieuwe Kerk te 's-Hertogenbosch (ingang Gastel-straat), teneinde gehoord te worden in de tuchtzaak bij bovenvermeld besluit door het Classicaal Bestuur bij het Kerkbestuur tegen u aanhangig gemaakt.

Het Provinciaal Kerkbestuur voorn.,
J. K. KOCH, *President*.
J. A. VAN WALSEM, *Secretaris*.

Men ziet, dit gaat anders toe dan te Amsterdam.

Te Amsterdam had men belang bij een sleepend houden van de zaak, en de zaak wierd gerekt als gouddraad.

Te Klundert wil men „korte metten" maken, en opeens ontdekt de heer Koch, dat zulk een zaak naar eisch der reglementen *onmiddellijk* moet behandeld.

Natuurlijk hebben onze vrienden niets geantwoord.

Als men onder de jurisdictie van een rechter uit is, heeft hij als kerkleden of ambtsdragers niets meer met hem van doen.

Alle stukken die dan toch komen, zijn scheurpapier.

En dat nu zijn bovenstaande stukken ook.

KUYPER.

Uit de Pers.

Van lieverleê breekt het licht door de wolken ook bij de mannen, die onze felste en meest principieele tegenstanders zijn.

Zoo oefent thans weer in de *Hervorming* de heer B. Haga van Witmarsum een treffend juiste critiek op de immoreele strekking van het eenheidsgeroep onder de vogelen van diverse pluimage, die thans in het Ned. Hervormd Genootschap de pracht van de gemeenschappelijke *volière* bezingen.

Twee argumenten stelt hij ditmaal op de kaak.

Vooreerst het *eenheids*argument van den heer X., en toont aan hoe dit puur Roomsch-clericaal is:

Hoe ver X. dat Protestantsche beginsel, dat een beroep doet op het individueele geweten uit het oog